

ביבליוגרפיה

מחקר זה (העוסק ביציאת מצרים) נערך במקביל עם המחקר שהביא לכתיבת ספרי "הגיאוגרפיה המקראית", ומלכתחילה שניהם נכתבו כספר. שני המחקרים ניזונו מאותם מקורות, ועל כן רשימת הביבליוגרפיה שלהלן אחת לשניהם.

בהחלט ייתכן שברשימה מופיעים מקורות, שלמרות שאינם מצוטטים בספר זה, הידע שנלמד מהם הועיל להבנת הנושאים הכתובים בספר. על כן, החלטתי להציגם ברשימה, לטובת הקורא המעוניין להעמיק בלימוד הדברים.

במבט לאחור, נעזרתי במהלך שני המחקרים הללו בהרבה יותר מקורות, אך מפאת קוצר היריעה, ברשימה שלהלן רשומים רק העיקריים והחשובים שבהם. קוראים המעוניינים ברשימה המלאה יוכלו לבקשה.

על מנת להקל על הקריאה, ובכדי לחסוך מהקוראים טירחה ובזבוז זמן, השתדלתי להביא קישורים אל המקורות שניתן להגיע אליהם באופן מקוון (חלק מן המקורות אינו נגיש בצורה מקוונת).

ברצוני להודות לכל הכותבים,

שבזכותם הגעתי עד הלום.

מכל מלמדי השכלתי.

מקורות בעברית

התנ"ך, המשנה, התלמוד והתוספות
הברית החדשה (בתרגומיה השונים ליוונית, לטינית, ואנגלית)
ילקוט שמעוני
מדרש ויסעו - ספר מלחמות בני יעקב
הברייתא של סדר עולם
ספר הישר
ספר חשמונאים א', ב'
חיי יוסף - יוסף בן מתתיהו
נגד אפיין - יוסף בן מתתיהו
ספר יוסיפון - יוסף בן מתתיהו
קדמוניות היהודים - יוסף בן מתתיהו
תולדות מלחמת היהודים עם הרומאים - יוסף בן מתתיהו (דר' י.ג. שמחוני)
ספר הכוזרי - יהודה הלוי
אנציקלופדיה אוצר ישראל - יהודה דויד אייזענשטיין
אנציקלופדיה מקראית - הוצאת מוסד ביאליק
עולם התנ"ך - הוצאת דברי הימים
לקסיקון מקראי - הוצאת דביר
מדריך ארץ ישראל - זאב וילנאי
אוצר השמות - א. ח. רוזנברג
ארץ ישראל ושכנותיה - הורביץ, ישראל זאב הלוי
מחקרי ארץ אבותינו - הורביץ, ישראל זאב הלוי
הארץ לגבולותיה - ניסן אהרן טוקצינסקי
קרוא מקרא - יוסף צבי פוליצינסקי
אדמת קודש - ארץ ישראל לגבולותיה - יצחק גולדהאר
כפתור ופרח - אשתורי הפרחי
ערך מילין - שלמה יהודה לייב כהן רפפורט
תבואות הארץ - יהוסף שווארץ
ארץ קדומים - יעקב קפלן
יציאת מצרים - עמנואל וליקובסקי
זה גבול הארץ - חיים בר-דרומא
וישכנו מחילה עד שור אשר על פני מצרים - מנשה הראל
מדבר צין - מנשה הראל
קדמוניות נופי ארץ-ישראל - מנשה הראל
ארץ ישראל בתקופת המקרא - גיאוגרפיה היסטורית - יוחנן אהרוני
עבר ישראל המזרחי - יוחנן אהרוני
חידת הר סיני - צבי אילן
התנ"ך והארכיאולוגיה - מסורת מול מדע - דניאל משה לוי ויוסף רוטשטיין
'זרד או AREA?' - יואל אליצור
'ויצא מבית אל לזזה' - יהודה אליצור
המדריך "ירדן" - צור שיזף
דרך המלך ים המלח וצפון הערבה - צור שיזף

אחד עשר יום מחורב - ידין רומן
אל קבר אהרון - ידין רומן
המעלה הגדול לפטרה - ידין רומן
כיבוש העיר שומרון בידי יוחנן הורקנוס - בצלאל בר-כוכבא
השגות גיאוגרפיות משתנות ומצע אחד - מנחם הרן
הפולמוס על האמת ההיסטורית במקרא - עמיחי מזר
ימי הממלכה המאוחדת : תמונה ארכיאולוגית - היישובים בנגב - עמיחי מזר
ארכיאולוגיה והמקרא : זיהויים גיאוגרפיים - ישראל פינקלשטיין; ניל אשר סילברמן
ארכאולוגיה ומקרא: לא שחור ולבן - ישראל פינקלשטיין
ראשית ישראל - ישראל פינקלשטיין; ניל אשר סילברמן
קדמוניות התלמוד - שמואל קרויס
מצודות סלע בהרי אדום - חיים בן דוד
תולדות ארץ ישראל - יואל רפל
מי בנה את המצודות הישראליות בנגב - זאב משל, אברהם נגב, רודולף כהן
והרעב כבד בארץ - השפעת שינויי האקלים על ההיסטוריה של המקרא - אריה איסר, מתניה זהר.
ה'אונמסטיקון' לאוסביוס והיישוב בדרום הר חברון - זאב ספראי
גבולה הדרומי של ארץ ישראל בספרות התנאית ובמקרא - דוד בן-גד הכהן
הערות למסלול מסע בני ישראל במואב - דוד בן-גד הכהן
קדש בסיפורי התורה - דוד בן-גד הכהן
שמעון - השבט ונחלתו - מכללת דעת - אנציקלופדיה גיאוגרפית מקראית, הוצאת יבנה
ארץ גרר - מכללת דעת - אנציקלופדיה יהודית
ארץ ישראל וגבולותיה - מכללת דעת - אנציקלופדיה תלמודית כרך ב
גבולות ארץ ישראל - מרדכי עמנואל
גבולות ארץ ישראל לפי התורה - יהושפט נבו
"הארץ" ו"ארץ כנען" בתורה - יואל בן נון
נס השלו במדבר - יוסף ברסלבסקי
דרך אמת - אביגדור בר מרדכי מאלקאוו
שבע חכמות (הגיאוגרפיה של התלמוד) - הירשנזון
קורא הדורות - שלום הכהן
יישובי אבותינו בחצי-האי סיני - אריה קימלמן
מפני מה שנו התנאים את גבולותיה של ארץ ישראל ? - מאיר בר אילן
גיאוגרפיה היסטורית של ארץ-ישראל - מיכאל אבי-יונה
שמות מקומות במרחב הארץ-ישראלי שנכתבו על אבני מיל - חיים בן דוד
האנציקלופדיה החדשה לחפירות ארכיאולוגיות בארץ ישראל - א. שטרן
הגאוגרפיה של ארץ ישראל וסביבותיה בפירושי רש"י - נסים אליקים
לחפור את התנ"ך : על מקרא וארכאולוגיה - יצחק מייטליס
מדוע הועברו הנגב, סיני ואדום מן הפרובינקיה ערביה לפרובינקיה פלסטינה ? - צפריה, רובין, רול
אילת ומפרץ אילת במקורות היווניים והרומיים (האונמסטיקון של ארץ ישראל) – צפריה, יורם
הר כרכום לאור התגליות החדשות - עמנואל ענתי
עברות שמות המקומות והאתרים בנגב בשנים 1949-1950 - יוסי כץ
בין מקרא לציונות: מבוא ומקורות - לאה מזור.
המפה העברית - מירון בנבנישתי.

אטלס כרטא לתקופת המקרא - יוחנן אהרוני
אטלס דעת מקרא - יהודה אליצור ויהודה קיל
אנציקלופדיה לידיעת ארץ ישראל - זאב וילנאי
המסחר הקדום בסממני קטורת, בושם ותבלין - זהר עמר

מקורות בלועזית

[Onomasticon](#) - Eusebius of Caesarea (also see [Notes](#)) [English text]
[Eusebius Werke: Das Onomasticon der Biblischen Ortsnamen](#) - Erich Klostermann [German text]
[Liber Hebraicarum Quaestionum in Genesim](#) - Hieronymus
[Geographiae](#) (book 5) – Ptolemy
[Tabula Itineraria Peutingeriana](#)
[Notitia Dignitatum](#)
[Notitiae orbis antiqui, siue Geographiae plenioris](#) (Geographiae Antiquae) - Christophorus Cellarius
[Hadriani Relandi Palaestina ex monumentis veteribus illustrata](#) - Adrien Reland
[Stephanus of Byzantium](#) - Thomas de Pinedo
[The Biblical Significance Of Jabal Al Lawz](#) - Charles A. Whittaker
[Travels in Syria and the Holy Land](#) - Johann Ludwig Burckhardt
[Tent work in Palestine](#) – Conder, Clode Reignier
[The Northern Hegaz](#) - Alois Mosil
[The Gold-Mines of midian](#) - Richard F. Burton
[The land of midian](#) - Richard F. Burton
[Arabia in ancient history](#) - Nabataea.net
[Journey through Arabia Petraea](#) – Leon De Laborde
[Saudi Arabia](#) - Topography and Natural Regions - GPO for the Library of Congress, 1992
[The Historical Geography of Arabia](#) - Charles Forster
[The history of Arabia: Ancient and modern](#) - Andrew Crichton
[History of the Arabs from the earliest times to the present](#) - Philip K. Hitti
[East of the Jordan](#) (Territories and Sites of the Hebrew Scriptures) - Burton MacDonald
[The Lands of the Bible Visited and Described](#) - John Wilson
[The miracles of Exodus](#) - Colin J. Humphreys
[Byzantium and the Arabs in the fifth century](#) - Irfan Shahîd
[A Pre-pottery Neolithic Site in the Hisma Basin, Southern Jordan](#) - Daniel Tangri & William Jobling
[Idumea, with a survey of Arabia and the Arabians](#) – The religious tract society, London
[Biblical Tamar \(aka Ein Hazeva\): Renewed Excavations 2005-2009](#) - Craig D. Bowman
[Biblical researches in Palestine \(Vol 1\)](#) - Edward Robinson
[Biblical researches in Palestine \(Vol 2\)](#) - Edward Robinson
[Biblical researches in Palestine \(Vol 3\)](#) - Edward Robinson
[Later Biblical Researches in Palestine](#) – Edward Robinson
[Physical Geography of the Holy Land](#) - Edward Robinson
[An historical geography of the Old and New Testament](#) - Edward Wells
[The Tent and the Khan: A Journey to Sinai and Palestine](#) – Robert Walter Stewart
[Gerar](#) – Flinders Petrie
[A topographical dictionary of Palestine](#) – Peter Graham
[An Universal History](#)
[The international standard Bible encyclopedia](#) - Geoffrey W. Bromiley
[The Near East Under Roman Rule](#) - Benjamin H. Isaac
[Roman Antiquities](#) - Johann Fuss

[Journal of Sacred Literature and Biblical Record, April 1860 to July 1860](#) - Henry Burgess
[Chronological Antiquities](#) - John Jackson
[The Israelite Journey through \(Around\) Moab and Moabite Toponymy](#) - J. Maxwell Miller
[Map Studies in the Geography of the Land of the Bible](#) – Lancaster & Monson
[In the shadow of Sinai: a story of travel and research from 1895 to 1897](#) - Lewis, Agnes Smith
[Sacred Geography](#) - Elija Parish
[Dictionary of the Bible \(vol1 – vol4\)](#) - William Smith
[State of Lava Cave Research in Jordan](#) –Stephan Kempe et al.
[Lava Caves of Jordan](#) - Stephan Kempe, Ahmad Al-Malabeh, Horst-Volker Henschel
[Were Desert Kites Used Exclusively as Drive Hunting Structures?](#) - Serge Svizzero and Clem Tisdell
[Arabia - from craters to stone circles](#) - Amelia Carolina Sparavigna
[Khaybar Desert Kites](#) - Vanja Janežič
[The Desert Kites of the Badiyah Esh-Sham and North Arabia](#) - S. Helms and A. Betts
[Desert kites in the Negev desert and northeast Sinai](#) - A. Holzer, U. Avner, N. Porat and L.K. Horwitz
[The Onomastikon of Eusebius and the Madaba Map](#) – Leah Di Segni
[The Riddle of Mount Sinai](#) – Emmanuel Anati
[The Great and Terrible Wilderness](#) - Immanuel Velikovsky
[Late Prehistoric Pastoral Exploitation of Arid Lands: New Light from the Black Desert](#) – Gary Rollefson
[Chronometric results for 'works of the old men': late prehistoric 'wheels', Black Desert](#) – Gary Rollefson
[Nothing but Cold Ashes?](#) - Peter M. M. G. Akkermans, and Merel L. Brüning.
[Eastern Badia Archaeological Project: Wisad Pools, Jordan](#) - Yorke Rowan